

Miten potilaat ja terveydenhuollon ammattilaiset kokivat potilaiden mukanaolon käsihygienian noudattamisessa?

TULOKSET

Potilaiden näkökulma:

- Tunnistivat käsihygienian tärkeyden. Suojakäsineiden käyttö edusti potilaille turvallisen käsihygienian toteutumista.
- Kokivat, että terveydenhuollon ammattilaiset ovat asiantuntijoita ja heidän tekemisiään ei ole helppo kyseenalaistaa. Potilaiden ja omaisten asennoituminen sekä rohkeus esittää kysymyksiä hoitoon liittyvistä infektiosta vaihtelivat.
- Eivät aina kyenneet huomauttamaan työntekijälle puutteellisesta käsihygieniasta, vaikka olivat aikoneet.
- Kokivat passiiviseksi oman roolinsa hoitoon liittyvien infektioiden torjunnassa.
- Potilaat, jotka olivat saaneet hoitoon liittyvän infektion, kokivat saaneensa vain vähän tai ei lainkaan suullista tai kirjallista tietoa.
- Kokivat, että heillä ei ollut riittävästi tietoa tai osaamista käsihygieniasta, jotta he olisivat voineet puuttua terveydenhuollon ammattilaisten käsihygienian toteuttamiseen.

Terveydenhuollon ammattilaisten näkökulma:

- Ymmärsivät oman vastuunsa minimoida potilaan riskiä saada hoitoon liittyvä infektio.
- Kokivat infektioiden torjunnan periaatteiden ja käsihygienian noudattamisen olevan osa normaalia hoitokäytäntöä.
- Kokivat yhtäältä, että riittävän käsihygienian ja infektioiden torjunnan toteutumisen esteitä ovat ajan puute ja hoitajaresurssit. Toisaalta, suojainten käytön koettiin heikentävän hoidollista fyysistä koskettamista potilaaseen.

YHTEENVETO

Ensiksi näyttö vahvistaa sitä, että organisaatioissa on kehitetty rakenteita (käsihuuhteita, käsienspesuaineita, ohjeita ja videokoulutusmateriaalia), jotka mahdollistavat potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten yhteistyön käsihygienian noudattamisessa. Organisaatiokulttuuri ja osapuolten erilaiset uskomukset ja käyttäytymistavat eivät kuitenkaan näytä tukevan täysin tätä keskinäistä yhteistyötä. Toiseksi potilailla on eritasoista osaamista osallistua käsihygienian toteutumiseen, ja he välttävät puuttumista terveydenhuollon ammattilaisten käsihygienian noudattamiseen.

TAUSTA

Hoitoon liittyvät infektiot lisäävät potilaiden sairastavuutta ja kuolleisuutta sekä heikentävät heidän elämänlaatuaan. Lisäksi ne kasvattavat terveydenhuollon kustannuksia muun muassa lisäämällä hoitopäivien lukumäärää ja mikrobilääkekulutusta¹⁻². Hyvä käsihygienia on tärkein yksittäinen tekijä estämään hoitoon liittyviä infektiota³. WHO on ohjeistanut kattavasti terveydenhuollon organisaatioita hyvän käsihygienian toteuttamiseksi. Myös potilaiden vaikutusmahdollisuuksia omaan hoitoon liittyvissä asioissa on lisätty. Esimerkkinä tästä on, että potilaita kannustetaan tunnistamaan infektioriskejä ja vähentämään niitä, tai huomauttamaan hoitohenkilöstöä, jos he osana potilasturvallisuutta havaitsevat puutteellista käsihygieniaa⁴.

Miten potilaat ja terveydenhuollon ammattilaiset kokivat potilaiden mukanaolon käsihygienian noudattamisessa?

 AINEISTO JA
 MENETELMÄT

Näyttövinkki perustuu vuonna 2017 julkaistuun laadukkaaseen järjestelmälliseen katsaukseen. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten kokemuksia keskinäisestä yhteistyöstä, potilaiden mukanaolosta ja vaikuttamisesta terveydenhuollon ammattilaisten käsihygienian noudattamisessa. Katsauksessa oli mukana yhteensä kolme tutkimusta. Mukaan otettujen tutkimusten laatu arvioitiin hyväksi. Tutkimusaineistot kerättiin akuuttisairaanhoidon potilailta (n = 34) ja terveydenhuollon ammattilaisilta (n = 26) haastattelemalla ja havainnoimalla. Tutkimusaineistojen analysoinnissa käytettiin meta-aggregaatiota. Katsauksen menetelmällinen toteutus on kuvattu yksityiskohtaisemmin alkuperäisessä julkaisussa*.

 KÄYTTÖ-
 KELPOISUUS
 SUOMESSA

Katsauksen tulokset ovat sovellettavissa suomalaisen terveystalvujärjestelmään. Myös Suomessa voidaan lisätä potilaiden tietoisuutta, kuinka he voivat tunnistaa infektioriskejä ja vähentää niitä, tai huomauttamaan hoitohenkilöstöä, jos he osana potilasturvallisuutta havaitsivat puutteita käsihygieniassa. Suomessa infektioiden torjunta perustuu tartuntatautilakiin² ja infektioiden torjuntaa ohjaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos⁵.

LAATIJAT

Väisänen Mervi, lasten tehon sh, OYS, kliininen asiantuntija –sh, YAMK – opiskelija OAMK
Koivukangas Heli, th, aluemyyntipäällikkö Mekalasi OY, kliininen asiantuntija –sh, YAMK –opiskelija OAMK
Ojanperä Helena, Kliinisen hoitotyön asiantuntija, TtM, TtT-opiskelija (Oulun YO), infektioiden torjuntayksikkö, PPSHP
Tuomikoski Anna-Maria, yliopettaja, TtT, Oulun ammattikorkeakoulu

Editoija: Tuija Leppäkoski, tutkija, TtT, Hotus

ALKUPERÄINEN JULKAISU

***Butenko S, Lockwood C, McArthur A.** Patient experiences of partnering with healthcare professionals for hand hygiene compliance: a systematic review. JBI Database of systematic Reviews and Implementation Reports 2017, 1645-1670. DOI: 10.11124/JBISIR-2016-003001.

****Katsauksen laatu:** tasokas (10/11, JBI: Checklist for systematic Reviews and Research Synthesis).

MUUT KÄYTETYT LÄHDEVIITTEET

1. **Syrjälä H, Lyytikäinen O.** hoitoon liittyvät infektiot: esiintyvyys, merkitys ja ehkäistävyys. Teoksessa Anttila V-J, Kanerva M, Kuronen M, Kurvinen T, Lyytikäinen O, Rantala A, Vuento R, Ylipalosaari P (toim.) Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki, 20-25.
2. **Tartuntatautilaki 1227/2016.**
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>.
3. **Anttila V-J.** Hoitoon liittyvät infektiot. Lääkärikirja Duodecim 2020.
https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dik01042.
4. **WHO Guidelines on Hand Hygiene in Health Care: a Summary.** World Health Organization 2009.
https://www.who.int/gpsc/5may/tools/who_guidelines-handhygiene_summary.pdf
5. **Hoitoon liittyvät infektiot.** Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.
<https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/audit-ja-torjunta/hoitoon-liittyvat-infektiot>